

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

**Економіка і підприємництво:
організаційно-методологічні
аспекти обліку, фінансів,
аудиту та аналізу**

*Збірник наукових праць
за результатами наукової роботи факультету обліку
та фінансів*

Випуск 17
Том 2

Полтава – 2017

УДК 657:657.15

ББК 65.052.9(4 укр.) : 65.9 (4 укр.)2b

Е 52

Друкується відповідно до рішення вченої ради факультету обліку та фінансів від 18 грудня 2017 р., протокол № 4.

Редакційна колегія:

Дорогань-Писаренко Л.О. – к.е.н., доцент, декан факультету обліку та фінансів;

Безкровний О.В. – к.е.н., доцент, заступник декана факультету обліку та фінансів за напрямом підготовки «Фінанси, банківська справа та страхування»;

Канцедал Н.А. – к.е.н., доцент, заступник декана факультету обліку та фінансів за напрямом підготовки «Облік і оподаткування»;

Дорошенко А.П. – к.е.н., доцент, заступник декана факультету обліку та фінансів по заочній (дистанційній) формі навчання;

Зоря О.П. – к.е.н., доцент, заступник декана факультету обліку та фінансів з наукової роботи;

Аранчій В.І. – к.е.н., професор, ректор академії, професор кафедри фінансів і кредиту;

Чумак В.Д. – к.е.н., доцент, завідувач, професор кафедри фінансів і кредиту;

Плаксієнко В.Я. – д.е.н., професор, завідувач, професор кафедри бухгалтерського обліку;

Рудич А.І. – к.е.н., доцент, завідувач кафедри економічної теорії та економічних досліджень;

Левченко З.М. – к.е.н., доцент, завідувач, професор кафедри організації обліку та аудиту.

Комп'ютерне оформлення та редагування:

Зоря О.П. – к.е.н., доцент, заступник декана факультету обліку та фінансів з наукової роботи.

Е 52 Економіка і підприємництво: організаційно-методологічні аспекти обліку, фінансів, аудиту та аналізу [Текст] : зб. наук. пр... / ПДАА. – Вип. 17. Том 2. – Полтава, 2017. – 338 с.

В збірнику висвітлюються актуальні питання удосконалення бухгалтерського обліку, фінансів, аудиту та аналізу в умовах реформування економіки.

Для здобувачів вищої освіти, аспірантів та викладачів вузів.

УДК 657:657.15

ББК 65.052.9(4 укр.) : 65.9 (4 укр.)2b

© Полтавська державна аграрна академія, 2017

Відповідальність за зміст наданих для друку матеріалів несуть автори.

Як видно з табл. 2, даний вид допомоги податком на доходи фізичних осіб та військовим збором не обкладається та не відноситься до фонду оплати праці (оскільки одержувач не співробітником підприємства), а отже, не є об'єктом нарахування та утримання єдиного соціального внеску.

Висновки. Таким чином, специфіка відображення операцій у підприємства – податкового агента щодо надання нецільової благодійної допомоги фізичній особі зі сторони передбачає утримання податку на доходи фізичних осіб та військового збору. Якщо ж благодійна допомога має конкретне цільове призначення, що не підпадає під законодавчо встановлені обмеження й перераховується на рахунки відповідних установ з наступним документальним підтвердженням виконаної роботи (наданої послуги), то вона не є об'єктом оподаткування податком на доходи фізичних осіб, військовим збором та єдиним соціальним внеском.

Список використаних джерел:

1. Важливі цифри 2017 року : оподаткування доходів фізосіб та соцстрахування [Електронний ресурс] / Бухгалтер 911. – 2017. – № 1-2. – Режим доступу : <https://i.factor.ua/ukr/journals/buh911/2017/january/issue-1-2/article-24264.html> – Назва з екрана.
2. Закон України «Про державний бюджет України на 2017 рік» : від 21 груд. 2016 р. № 1801-VIII: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>.
3. Король А. Допомога на лікування непрацівнику: коли та як оподатковують [Текст] / А. Король // Все про бухгалтерський облік. – 2015. – № 43. – С. 20-21.
4. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 груд. 2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

**Канцедал Н.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку;
Титаренко Ю.В., спеціальність «Облік і оподаткування», СВО «Магістр»**
**ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ТА ОБЛІКУ БЕЗВІДСОТКОВОЇ
ПОВОРОТНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ**

***Анотація.** Досліджено методологічні відмінності визнання, оцінки та відображення в обліку операцій з надання підприємству безпроцентної поворотної фінансової допомоги як елемента довгострокових зобов'язань та фінансових інструментів з позицій міжнародних стандартів фінансової звітності та національних стандартів бухгалтерського обліку.*

Вступ. Упродовж останніх років ситуація в економічному секторі національної економіки України має характер кредитної кризи. Кредитна криза – це істотне погіршення доступу реального сектора економіки (або його частини) до кредитного ресурсу, у зв'язку із загальним скороченням доступності кредитів та раптового посилення стандартів кредитування чи умов роботи банківського сектору внаслідок погіршення кредитоспроможності позичальників. Основними причинами є події у банківському секторі (тобто причини зі сторони пропозиції), на відміну від проблем реального сектора економіки (причини зі сторони попиту) [1, с.5].

Альтернативною формою кредитування підприємницького сектора є надання зовнішніми суб'єктами різних видів фінансової допомоги: поворотної та безповоротної, безвідсоткової та відсоткової.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних і практичних положень щодо обліку і контролю кредитування господарюючих суб'єктів здійснили відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Голов С.Ф., Дем'яненко М.Я., Жук В.М., Кірейцев Г.Г., Малюга Н.М., Маренич Т. Г., Палій В.Ф., Огійчук М. Ф., Плаксієнко В. Я., Соколов В.Я., Сук Л.К., Шевчук В.О., Швець В.Г. та інші.

Проте, питання обліку та контролю кредитних операцій підприємств, установ та організацій не втрачають актуальності зважаючи на недостатність адекватного рівня банківського капіталу для забезпечення належного рівня функціонування кредитної сфери, низького ступеня довіри до банківських установ, що підсилюється зростаючим темпом інфляції національної валюти. Це стосується також і питань зовнішнього фінансування (зокрема, унеможливлення подовження терміну існуючих зовнішніх боргів та отримання нових кредитів), а також отримання різних видів внутрішнього фінансування.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей оцінки та відображення в обліку операцій з надання підприємству безпроцентної поворотної фінансової допомоги, а також виявлення методологічних невідповідностей національних стандартів бухгалтерського обліку щодо її визнання як елемента довгострокових зобов'язань та фінансових інструментів.

Виклад основного матеріалу дослідження. З точки зору бухгалтерського обліку поворотна безпроцентна фінансова допомога вважається зобов'язанням, а оскільки її погашення передбачається грошовими коштами, відповідно, фінансовим інструментом. Саме ця властивість означеного виду фінансової допомоги визначає особливості її оцінки та відображення в бухгалтерському обліку. Перш за все, слід зауважити, що облік таких зобов'язань залежить від того, яку концептуальну основу використання облікових стандартів закладено в облікову політику підприємства: МСФЗ чи НП(С)БО.

Якщо підприємства складають фінансову звітність за МСФЗ, слід керуватися виключно вимогами МСБО 39 «Фінансові інструменти» [2]. В такому випадку безпроцентна поворотна фінансова допомога кваліфікується як фінансовий інструмент, що оцінюється за теперішньою вартістю, що у свою чергу, передбачає застосування до грошового показника так званого коефіцієнта приведення. Внаслідок цього між номінальною та теперішньою вартістю поворотної фінансової допомоги виникає додатна різниця, що кваліфікується як дохід від безоплатного користування позиковими коштами.

Якщо підприємства складають фінансову звітність за П(С)БО, на думку фахівців-практиків, питання облікового відображення поворотної безпроцентної фінансової допомоги ускладнюються проблемою непослідовності національної стандартизації [5, с. 29].

На відміну від системи МСФЗ, облік зобов'язань за національними стандартами регламентується не одним, а двома стандартами: П(С)БО 11 «Зобов'язання» [3] та П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [4], що набувають характеру конфліктних суперечностей. Зокрема, П(С)БО 11 «Зобов'язання» прямо не вказує на те, за якою оцінкою зобов'язання визнаються первісно. Разом з тим, у п. 10 згаданого Стандарту зазначено, що довгострокові

зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображують у балансі за їхньою теперішньою вартістю. Це дає підставу для висновків, що будь-яка безпроцентна поворотна фінансова допомога, зважаючи на її економічну сутність, не повинна оцінюватися за теперішньою вартістю.

Відповідно, це означає, що безпроцентна поворотна фінансова допомога повинна відображуватися на рахунках обліку кредиторської заборгованості за номінальною вартістю протягом усього строку користування коштами [5, с. 30].

На противагу зазначеному вище, методологічні засади П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» регламентують первісне визнання фінансових інструментів за фактичною собівартістю, що складається із справедливої вартості активів, зобов'язань або інструментів власного капіталу, наданих або отриманих в обмін на відповідний фінансовий інструмент та витрат, безпосередньо пов'язаних з придбанням або вибуттям фінансового інструмента. На кожну наступну після визнання дату балансу згідно п. 31 П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», фінансові зобов'язання оцінюють за амортизованою собівартістю [4]. Специфіку відображення таких операцій розглянемо на умовному прикладі.

Приклад 1. Підприємство «Титар» станом на 1 жовтня 2016 року отримало безпроцентну поворотну фінансову допомогу від підприємства «Козир» в сумі 350 тис. грн. строком на 3 квартали. Ринкова ставка відсотка за подібними позиками складає 6%. У бухгалтерському обліку зазначені операції будуть відображені наступним чином:

1. Дебет 311 «Поточні рахунки в національній валюті», кредит 55 «Інші довгострокові зобов'язання» в сумі 350000 грн. на дату отримання безпроцентної поворотної фінансової допомоги (1.10.2016 р.).

2. На наступну дату балансу (на 31.12.2016 р.) необхідно визначити суму амортизованої собівартості безпроцентної поворотної фінансової допомоги, що складатиме 261540,36 грн. і являє собою теперішню вартість боргу на три квартали під 6% за квартал: $350000 \times 1/1,06^3 = 293866,75$ грн.

3. Частину вартості боргу в сумі 56133,25 грн. ($350000 - 293866,75 = 56133,25$) необхідно списати за дебетом рахунка 55 «Інші довгострокові зобов'язання» з кредитом 746 «Інші доходи» та здійснити рекласифікацію боргу бухгалтерським записом: дебет 55 «Інші довгострокові зобов'язання», кредит 611 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті» на суму 293866,75 грн.

4. В наступному фінансовому році порядок нарахування відсотків та оформлення операцій в обліку буде наступним: 1) відсотки за перший квартал 2017 року становитимуть: $293866,75 \times 0,06 = 17632,01$ грн. за дебетом 952 «Інші фінансові витрати» з кредитом 611 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті». Балансова вартість боргу на кінець першого кварталу 2017 року складає: $293866,75 + 17632,01 = 311498,56$ грн; 2) відсотки за другий квартал 2017 року (останній квартал виплат за договором) становитимуть $350000 - 311498,56 = 38501,44$ грн.

Як видно з наведено прикладу, методологічні невідповідності П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» та П(С)БО 11 «Зобов'язання» стосуються визначення

балансової вартості заборгованості, її рекласифікації на наступний фінансовий рік, порядку та процедурних аспектів нарахування та сплати відсотків.

Висновки. Таким чином, безвідсоткова поворотна фінансова допомога за методологічною ознакою є грошовим зобов'язанням, що підлягає погашенню грошовими коштами, а отже, одночасно і фінансовим інструментом.

Особливості оцінки та обліку безвідсоткової поворотної фінансової допомоги визначаються концептуальними засадами облікової політики підприємства: якщо підприємство здійснює облік за міжнародними стандартами, такі зобов'язання обліковуються за теперішньою вартістю, та протягом періоду існування потребують дисконтування – нарахування на суму боргу відсотків за методом ефективної ставки. При веденні обліку на основі НП(С)БО слід зважати на методологічні розбіжності П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» та П(С)БО 11 «Зобов'язання». Пріоритетними при формуванні облікової політики підприємства слід вважати вимоги П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» як більш пізнього видання, офіційно затвердженого та введеного в дію.

Список використаних джерел:

1. Криза кредитування в Україні: факти, причини та шляхи // [Електронний ресурс] // Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Німецька консультативна група. – Берлін-Київ, 2010. – 17с. – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/German_advisory_group/2010/PP_03_2010_ukr.pdf.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» від 1 січ. 2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» № 20 від 31 січ. 2000 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» № 559 від 30 листоп. 2001 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.

5. Чалий І. Бухоблік безпроцентної поворотної фіндопомоги: судження та колізії [Текст] / І. Чалий // Все про бухгалтерський облік. – 2016. – № 84. – С. 28-32.

**Кузмінський В.В., спеціальність «Облік і оподаткування», СВО «Магістр»;
Грибовська Ю.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку**

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Анотація. Висвітлено мету, завдання та джерела аудиту сільськогосподарської продукції. Описано особливості ведення обліку сільськогосподарської продукції. Встановлено результати впливу помилок при первинному документуванні операцій з виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції на прибуток підприємства. Виокремлено результати від ефективного ведення обліку та здійснення аудиту реалізації сільськогосподарської продукції.

Вступ. Для ефективного розвитку сільського господарства в Україні необхідно мати адекватну ринковим відносинам систему надання облікової інформації, що дозволяє з максимальною віддачею використовувати всі наявні ресурси сільськогосподарського підприємства. Сільське господарство є сферою